

Carcosa Seri Negara, Kuala Lumpur. Bangunan ini pernah menjadi kediaman rasmi Pesuruhjaya Tinggi British semasa pentadbiran Negeri-negeri Melayu Bersekutu pada tahun 1904.

(Sumber: Koleksi DBP, 2018)

Carcosa Seri Negara dan Bangunan Sultan Abdul Samad.

Sinopsis

Negeri Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang kaya dengan hasil bumi terutamanya bijih timah. Kekayaan hasil bumi mendorong British menggunakan pelbagai strategi untuk meluaskan kuasa ke atas negeri-negeri ini. British seterusnya mengukuhkan kuasa dengan membentuk Negeri-negeri Melayu Bersekutu yang meletakkan Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang di bawah satu unit pentadbiran bercorak persekutuan.

Apakah yang akan anda pelajari?

1. Menjelaskan kekayaan hasil bumi di Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang.
2. Mengklasifikasikan peluasan kuasa British di Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang.
3. Menghuraikan pembentukan Negeri-negeri Melayu Bersekutu.
4. Membahaskan pentadbiran Negeri-negeri Melayu Bersekutu.

Apakah elemen kewarganegaraan dan nilai sivik yang anda dapati?

1. Menerangkan sikap kesediaan menerima perubahan yang membawa kebaikan.
2. Menjelaskan kepentingan sikap berwaspada terhadap anasir luar.
3. Menilai keberkesanan pentadbiran yang sistematik untuk kemajuan negara.
4. Mewajarkan kepentingan berilmu dalam pembangunan negara.

Bangunan Sultan Abdul Samad pada tahun 1906.

[Sumber: Wendy Khadijah Moore, 2004. *Malaysia, A Pictorial History 1400-2004*. Kuala Lumpur: Editions Didier Millet, Arkib Negara Malaysia dan The New Straits Times Press (Malaysia) Berhad]

Kemahiran Pemikiran Sejarah yang anda dapati:

1. Memahami kronologi peluasan kuasa British di negeri-negeri Melayu.
2. Meneroka bukti kekayaan hasil bumi negeri-negeri Melayu.
3. Membuat imaginasi kemakmuran negeri-negeri Melayu.
4. Membuat interpretasi pembentukan Negeri-negeri Melayu Bersekutu.
5. Membuat rasionalisasi perubahan pentadbiran Negeri-negeri Melayu Bersekutu.

Pengenalan

Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang kaya dengan hasil bumi seperti bijih timah dan emas. Kekayaan hasil bumi ini ditadbir urus dengan baik sehingga menjadikan negeri tersebut makmur. Kekayaan dan kemakmuran negeri-negeri Melayu ini telah menarik minat kuasa Aceh, Belanda dan British untuk menguasai negeri tersebut.

Kekayaan Bijih Timah

Bijih timah merupakan barangan dagangan yang penting di negeri-negeri Melayu sejak Zaman Kesultanan Melayu Melaka. Para pedagang dari seluruh Alam Melayu datang ke pelabuhan Melaka untuk mendapatkan bijih timah.

Perlombongan Bijih Timah Abad Ke-15

Seawal abad ke-15, perlombongan bijih timah diusahakan orang Melayu di lembah-lembah sungai.

Peringkat Awal Kegiatan Melombong Bijih Timah

Perdagangan bijih timah dijalankan di bawah pengawasan pembesar Melayu sebagai pemilik lombong yang membekalkan semua keperluan perbelanjaan.

Orang Melayu melombong bijih timah bagi kegunaan tempatan dan diperdagangkan.

- Pembesar Melayu memperoleh kawasan pegangan melalui surat tauliah daripada sultan.
- Punca pendapatan utama mereka ialah perdagangan bijih timah.
- Sultan menerima bahagiannya daripada hasil perdagangan bijih timah.

Kaedah tradisional melombong bijih timah, iaitu melampam.

[Sumber: Cheah Boon Kheng, 2001. *Early Modern History (1800-1940)*. Singapura: Editions Didier Millet]

“Che Long Jaafar telah membuka sebuah daripada jajahan negeri Perak yang dinamakan Larut dan segala sungai-sungai telah dijadikan lombong bijih timah. Segala pekerjaan itu telah dibuatnya dengan usaha dan belanjanya sendiri. Oleh itu, dengan sukacita beta menyerahkan jajahan Larut kepadanya dan anak cucunya bolehlah menerima jajahan itu seperti hak miliknya.”

Antara kandungan surat kuasa bertarikh 28 Februari 1850 pengurniaan daerah Larut kepada Long Jaafar daripada Paduka Seri Sultan Sahabudin Riayat Syah. (Sumber: Mohd Zamberi Abdul Malek, 2001. *Larut Daerah Terkaya*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia)

Perlombongan Bijih Timah Abad Ke-16 hingga Abad Ke-17

Lokasi Perlombongan

- Perak terkenal dengan hasil bijih timah sejak zaman Kesultanan Perak.
- Perlombongan tertumpu di sepanjang Sungai Perak dan anak sungai di daerah sekitar Kuala Kangsar dan Kelian Intan.
- Pada tahun 1616, bijih timah mula dilombong di Manjung dan Beruas.
- Perak merupakan pelabuhan utama yang menghasilkan bijih timah dan sering dikunjungi pedagang, terutamanya Portugis.
- Kekayaan dan kemakmuran Perak menyebabkan Aceh meletakkan Perak sebagai negeri naungannya pada abad ke-16 hingga abad ke-17.
- Perak menggunakan bijih timah sebagai bahan bernilai untuk mendapatkan perlindungan Portugis di Melaka bagi membebaskan Perak daripada naungan Aceh.

Perlombongan Bijih Timah Abad Ke-18

Perak

- Pada pertengahan abad ke-18, bijih timah dikeluarkan oleh pelombong-pelombong kecil Melayu di kawasan Larut seperti Kerian, Kurau, Larut, Terong dan Beruas.
- Sultan Perak, Paduka Seri Sultan Muzaffar Shah memeterai perjanjian menjual bijih timah dengan Belanda di Melaka.
- Menjelang akhir abad ke-18, pengeluaran bijih timah Perak merosot akibat aktiviti penyeludupan bijih timah kepada pedagang British di Pulau Pinang melalui Sungai Kurau.

Selangor

- Kekayaan bijih timah di Kuala Sungai Selangor menarik ramai pedagang luar ke Kuala Selangor.
- Pada tahun 1790, Sultan Ibrahim dan Belanda menandatangani perjanjian penjualan hasil timah antara Selangor dengan Belanda.

[Sumber: Sivachandralingam Sundara Raja, 2011. "Sumbangan Pedagang Negeri (Country Traders) dalam Penulisan Sejarah Malaysia. Dalam Mohammad Redzuan Othman (ed.)" dlm. *Jendela Masa, Kumpulan Esei Sempena Persaraan Dato' Khoo Kay Kim*. Kuala Lumpur: Universiti Malaya]

Peta menunjukkan kawasan di sepanjang Sungai Perak.

(Sumber: Adaptasi daripada Muhammad Yusoff Hashim, "Masyarakat Perak pada Abad Ke-18: Interpretasi Historis Daripada Misa Melayu" dlm. *Jurnal Sejarah*, Jabatan Sejarah Universiti Malaya, No. 2/1993)

Kota Belanda di Pulau Pangkor, Perak. Kota ini dibina pada tahun 1670 sebagai gedung menyimpan bijih timah yang diperolehi di Perak.

(Sumber: Dennis De Witt, 2007. *History of the Dutch in Malaysia*, Petaling Jaya: Nutmeg Publishing)

Tahukah Anda?

Kekayaan negeri-negeri Melayu abad ke-18 diakui oleh pedagang persendirian. Surat Francis Light kepada Gabenor Jeneral British di India pada 7 Januari 1789 memerihalkan bahawa Perak menghasilkan 5000 pikul bijih timah setiap tahun dan mempunyai kontrak perdagangan dengan Belanda di Melaka.

Perlombongan Bijih Timah Abad Ke-19

Kekayaan bijih timah mencapai tahap penting pada abad ke-19. Perkembangan perlombongan bijih timah melalui beberapa fasa yang melibatkan pelombong-pelombong Cina menjadikan Perak, Selangor dan Negeri Sembilan sebagai pengeluar bijih timah utama dunia.

Larut

- Perlombongan bijih timah di Perak mencapai tahap penting pada tahun 1840-an, hasil penemuan bijih timah di Larut.
- Pembesar Melayu Long Jaafar dan anaknya Ngah Ibrahim telah memajukan perlombongan bijih timah di Klian Pauh dan Klian Baru dengan membawa masuk pelombong Cina.
- Ngah Ibrahim menjadikan Kuala Sepetang sebagai pelabuhan untuk mengangkut bijih timah dari Perak ke Pulau Pinang.

Lembah Kinta

- Pada akhir abad ke-19, Lembah Kinta muncul sebagai pengeluar utama bijih timah dunia.
- Perkembangan kegiatan perlombongan bijih timah menyebabkan kemunculan bandar Gopeng, Ipoh, Batu Gajah dan Kampar.
- Pada tahun 1870-an, Sultan Ismail mengusaha dan memajukan kawasan perlombongan baharu di Lembah Kinta yang menyebabkan kemunculan bandar Papan dan Pangkalan Peguh.

Peta menunjukkan kawasan perlombongan bijih timah di Perak pada abad ke-19.

(Sumber: Adaptasi daripada Arkib Negara Malaysia)

Tahukah Anda?

Gambaran pelukis tentang gajah semasa penemuan bijih timah di Larut, Perak.

[Sumber: Cheah Boon Kheng, 2001. *Early Modern History (1800-1940)*. Singapura: Editions Didier Millet]

Antara versi penemuan bijih timah di Larut, Perak pada abad ke-19.

Gajah milik Long Jaafar bernama Si Larut terlepas ke dalam hutan. Apabila ditemukan semula, didapati kaki gajah tersebut terlekat lumpur hitam bercampur bijih. Menyedari kepentingan bahan tersebut, Long Jaafar mengikut jejak gajah tersebut dan menemukan tempat gajah mendapat lumpur hitam tersebut. Tempat ini dibangunkan oleh Long Jaafar dalam aktiviti perlombongan bijih timah.

(Sumber: Mohd. Zamberi A. Malek, 2001. *Larut Daerah Terkaya*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia)

Kekayaan Hasil Emas

Perlombongan emas di negeri-negeri Melayu bertumpu di kawasan jalur emas yang sebahagian besarnya terdiri daripada negeri Pahang. Jalur emas Pahang meliputi kawasan perlombongan yang terdapat di Raub dengan berkeluasan 14,000 batu persegi.

Mengikut rekod negara China, emas telah menjadi eksport utama Pahang sejak abad ke-13. Menurut catatan Portugis pula, pada abad ke-16 emas yang dihasilkan di negeri Pahang diperdagangkan di Melaka. Sultan Pahang juga menggunakan emas sebagai hadiah kepada negeri-negeri lain.

Antara kegunaan emas dalam masyarakat Melayu termasuklah dijadikan barangan perhiasan. Pening emas bertatah batu permata biasanya dipakai oleh kerabat diraja semasa upacara istiadat kebesaran diraja. (Sumber: Arkib Negara Malaysia)

Peta menunjukkan kawasan perlombongan emas di negeri-negeri Melayu.

(Sumber: Adaptasi daripada Sivachandralingam Sundara Raja, Sejarah Perlombongan Emas di Pahang; dengan Rujukan Khas Syarikat Lombong Emas Australia Raub, 1892-1960, dlm. *Malaysia Dari Segi Sejarah*, Bil. 29-2001)

Glosari

Konsesi: hak atau keizinan yang diberikan oleh pemerintah untuk menggunakan sesuatu kawasan bagi tujuan melombong.

Tahukah Anda?

Berdasarkan sumber dari negara India, Semenanjung Tanah Melayu dikenali sebagai Suvamabhumi yang bermaksud Bumi Emas.

Manakala dalam catatan Yunani, Claudius Ptolemy, ahli Geografi Yunani yang menulis pada abad kedua Masihi menamakan Semenanjung Tanah Melayu sebagai Golden Khersonese yang bermaksud Semenanjung Emas.

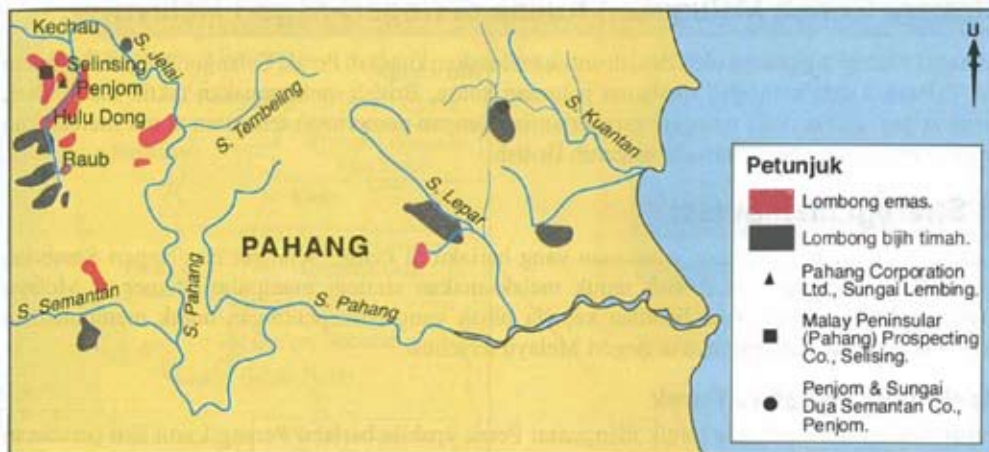
(Sumber: Paul Wheatley, 1973. *The Golden Khersonese*. Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya)

Lokasi Perlombongan Emas di Pahang

- Perlombongan emas telah dilakukan di Hulu Pahang, iaitu di sekitar Sungai Tembeling, Sungai Jelai dan Sungai Semantan.
- Kawasan-kawasan penting perlombongan emas ialah Raub, Tui, Tersang, Selinsing, Penjom, Kechau dan Hulu Dong.

Perkataan "raub" dalam bahasa Melayu bermakna genggam. Pusat perlombongan emas dinamakan Raub selepas pelombong-pelombong menjumpai seraub emas pada setiap dulang pasir.

Peta menunjukkan kawasan perlombongan emas dan bijih timah yang diusahakan pada abad ke-19.

[Sumber: Cheah Boon Kheng, 2001. *Early Modern History (1800-1940)*. Singapura: Editions Didier Millet]

Kegiatan Perlombongan Emas di Pahang

Abad Ke-16 dan Ke-17	Abad Ke-18	Abad Ke-19
<ul style="list-style-type: none"> • Dijalankan oleh orang Melayu, orang Asli dan orang Minangkabau. • Menggunakan kaedah mendulang dan melampas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kekayaan emas menarik kehadiran orang Cina dari Kelantan, Perak dan Negeri Sembilan. • Menggunakan kaedah melampas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sultan Ahmad memberikan konsesi kepada orang Eropah untuk memajukan kegiatan perlombongan di Pahang. • Pelombong Eropah menggunakan kaedah lombong dedah dan lombong bawah tanah.

Kita sewajarnya bersyukur dan menghargai negara kita kerana dikurniakan dengan pelbagai kekayaan hasil bumi. Kita seharusnya memanfaatkan kekayaan hasil bumi tersebut untuk kesejahteraan hidup masyarakat dan kemakmuran negara.

Aktiviti TMK

Dengan menggunakan pelbagai sumber, secara berkumpulan cari maklumat tentang pengeluaran dan kegiatan perdagangan komoditi utama negara berasaskan hasil perlombongan. Bentangkan hasil dapatan di hadapan kelas.

Pengenalan

Perubahan yang berlaku di Eropah terutama perkembangan perindustrian menyebabkan British memerlukan bahan mentah yang mencukupi untuk menjamin pengeluaran hasil industri di Eropah. Kemakmuran negeri-negeri Melayu yang kaya dengan bijih timah mendorong British berusaha meluaskan kuasa ke Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang.

Strategi British Meluaskan Kuasa di Negeri-negeri Melayu

Pelbagai strategi digunakan oleh British untuk meluaskan kuasa di Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang. Demi mencapai matlamat peluasan kuasa, British melaksanakan taktik manipulasi, desakan dan ugutan serta mengadakan perjanjian dengan pemerintah tempatan untuk meletakkan negeri Melayu tersebut di bawah pengaruh British.

1. Strategi Manipulasi

Suasana yang tidak stabil dan kekacauan yang berlaku di Perak, Selangor dan Negeri Sembilan membuka peluang kepada British untuk melaksanakan strategi manipulasi di negeri Melayu tersebut. British memberikan bantuan kepada pihak yang berkepentingan untuk membolehkan British meluaskan pengaruhnya di negeri Melayu tersebut.

Manipulasi British di Perak

British memperoleh peluang untuk menguasai Perak apabila berlaku Perang Larut dan perebutan takhta Kesultanan Perak dalam kalangan kerabat diraja Perak. Gabenor Negeri-negeri Selat, Andrew Clarke mengambil peluang daripada kedua-dua peristiwa tersebut untuk campur tangan dan bertindak sebagai orang tengah menamatkan kekacauan di Perak. Alasan British adalah untuk menyelamatkan rakyat Perak daripada keadaan kucar-kacir.

(i) Perang Larut 1861-1874

- Pemerintah Larut, Tengku Menteri Ngah Ibrahim membawa masuk ramai pelombong Cina memajukan perlombongan bijih timah di Larut.
- Pergaduhan pelombong Cina antara kumpulan Ghee Hin dengan Hai San untuk mempertahankan hak dan kepentingan masing-masing menyebabkan tercetusnya Perang Larut.
- Pergaduhan yang berpanjangan di Larut menjejaskan perdagangan bijih timah di Negeri-negeri Selat.
- Golongan pelabur Eropah dan pedagang Negeri-negeri Selat meminta British campur tangan untuk melindungi pelaburan mereka dalam perlombongan bijih timah.

Bandar Taiping pada tahun 1870-an.
(Sumber: Mohd Zamberi A. Malek, 2001. *Larut Daerah Terkaya*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia)

Tahukah Anda?

Selepas Perang Larut tamat, nama Klian Pauh ditukarkan kepada nama Taiping yang bermaksud "kedamaian yang abadi".

[Sumber: Khoo Kay Kim, "Taiping (Larut): The Early History of A Mining Settlement" dlm. *Journal of the Malaysian Branch of the Royal Asiatic Society (JMBRAS)*, Vol. 64, No. 1, 1991]

(ii) Perebutan Takhta Kesultanan Perak

Perak mengamalkan sistem penggiliran dalam pewarisan takhta Kesultanan Perak yang diasaskan pada awal tahun 1820-an. Mengikut sistem ini, bakal raja perlu melalui tiga jawatan, iaitu Raja Di Hilir, Raja Bendahara dan Raja Muda, sebelum berhak ditabalkan sebagai Sultan. Pada akhir abad ke-19, berlaku krisis dalam kalangan kerabat diraja Perak berkaitan sistem pewarisan takhta dalam Kesultanan Perak.

Peta Perak menunjukkan kawasan kekuasaan kerabat diraja dan pembesar yang terlibat dalam perebutan takhta Kesultanan Perak.

(Sumber: Adaptasi daripada Arkib Negara Malaysia)

Tuntutan Raja Abdullah

- Raja Abdullah, iaitu Raja Muda tidak ditabalkan sebagai sultan kerana tidak hadir ke upacara pemakaman Sultan Ali walaupun dijemput.
- Menuntut kembali haknya sebagai sultan akibat masalah kewangan dan desakan golongan pelabur Eropah dan Cina.
- Mendapat sokongan pembesar di Hilir Perak seperti Dato' Maharaja Lela.

Pertabalan Sultan Ismail

- Selepas kemangkatan Sultan Ali, Raja Ismail, iaitu Raja Bendahara dilantik sebagai Sultan.
- Mendapat sokongan pembesar Hulu Perak termasuk Ngah Ibrahim, Menteri Larut.

Istana Sultan Ismail, di Belanja, Hulu Perak.
(Sumber: Arkib Negara Malaysia)

Bantahan Raja Yusuf

Raja Yusuf, iaitu Raja Di Hilir menuntut haknya sebagai Sultan setelah sekian lama diketepikan.

Raja Yusuf
(Sumber: Arkib Negara Malaysia)

Kekacauan di Perak membuka ruang kepada British untuk melakukan manipulasi politik. Andrew Clarke, iaitu Gabenor Negeri-negeri Selat menyokong Raja Abdullah dan menyatakan kesediaan British untuk membantu mengesahkan Raja Abdullah sebagai Sultan Perak dan menamatkan persengketaan pelombong Cina di Larut demi mewujudkan keamanan di Perak.

Cerna Minda

Senaraikan pihak yang terlibat dalam kekacauan di Perak.

Sistem Pewarisan Takhta Kesultanan Perak

Manipulasi British di Selangor

Sewaktu pemerintahan Sultan Abdul Samad (1857-1898), terdapat pertelingkahan dalam kalangan kerabat diraja Selangor yang menyebabkan berlakunya Perang Klang. British turut campur tangan dalam pertelingkahan tersebut untuk meluaskan pengaruh di Selangor.

Peta Negeri Selangor menunjukkan daerah Klang yang kaya dengan bijih timah pada abad ke-19.

Pihak yang Terlibat dalam Perang Klang (1866-1874)

Raja Abdullah bin Raja Jaafar

- Memperoleh hak mentadbir daerah Klang daripada Sultan Abdul Samad.
- Berjaya memajukan daerah Klang sebagai pusat pengeluaran bijih timah dengan pembukaan lombong di sekitar Ampang dan Kuala Lumpur.
- Mendapat sokongan kumpulan Hai San.

Raja Mahadi bin Raja Sulaiman

- Putera Raja Sulaiman yang mentadbir Klang sebelum diserahkan kepada Raja Abdullah.
- Kemajuan perlombongan bijih timah di daerah Klang mendorong Raja Mahadi menuntut hak ke atas daerah tersebut yang pernah diletakkan di bawah kekuasaan ayahandanya.
- Mendapat sokongan kumpulan Ghee Hin.

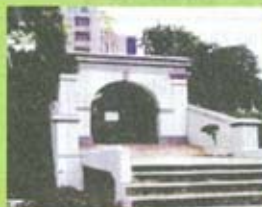

Gambaran pelukis menunjukkan Raja Mahadi bersedia untuk menyerang Raja Abdullah dan gedungnya di Klang pada tahun 1868.

(Sumber: Arkib Negara Malaysia)

Gedung Raja Abdullah merupakan pusat pengumpulan bijih timah di Lembah Klang.

Kota Raja Mahadi di Klang. Kota ini siap dibina pada tahun 1866 dan digunakan sebagai benteng pertahanan semasa Perang Klang.

Tunku Dhiauddin atau dikenali sebagai Tunku Kudin dilantik sebagai wakil Sultan Selangor untuk menamatkan Perang Klang.

Kekacauan di Selangor memberikan peluang kepada British melaksanakan manipulasi politik. British memihak kepada Raja dan pembesar Melayu yang boleh membawa keuntungan dari segi ekonomi terutama perdagangan bijih timah. Oleh sebab itu, British memberikan bantuan ketenteraan kepada Tunku Kudin untuk menamatkan Perang Klang. Melalui bantuan tersebut, British mengharapkan Sultan Selangor sedia menerima perlindungan British bagi mewujudkan kestabilan di Selangor.

Manipulasi British di Sungai Ujong, Negeri Sembilan

British berpeluang melakukan manipulasi politik di Negeri Sembilan apabila berlaku perbalahan pembesar Melayu di daerah Sungai Ujong yang kaya dengan bijih timah.

Kepentingan Sungai Linggi

- Sungai Linggi merupakan laluan penting yang menghubungkan daerah Sungai Ujong dengan kawasan sekitarnya.
- Penguasaan ke atas Sungai Linggi membolehkan pembesar mendapat hak memungut cukai terhadap pedagang yang membawa keluar bijih timah melalui sungai tersebut untuk dibawa ke pelabuhan Melaka.

Tahukah Anda?

Sungai Ujong kini dikenali sebagai Seremban.

Kuala Linggi, pintu gerbang keluar masuk perdagangan kawasan pedalaman seperti Sungai Ujong dan Rembau ke Melaka.

(Sumber: Norhalim Haji Ibrahim, 1998. *Sejarah Linggi Pintu Gerbang Sejarah Pembangunan Negeri Sembilan*. Shah Alam: Fajar Bakti)

Peta menunjukkan kedudukan Sungai Linggi dalam daerah Sungai Ujong.

Persaingan Pembesar Memungut Cukai di Sungai Linggi

Dato' Kelana, Dato' Syahbandar dan Dato' Muda Linggi saling bersaing untuk mengawal pungutan cukai di Sungai Linggi.

Namun begitu, persengketaan Dato' Kelana dan Dato' Syahbandar dimanipulasi oleh British. Melalui bantuan ketenteraan kepada Dato' Kelana untuk mengalahkan Dato' Syahbandar, British memperoleh hak memungut cukai di Sungai Linggi.

Ilustrasi benteng yang didirikan di sepanjang Sungai Linggi oleh pembesar yang bersaing memungut cukai hasil bijih timah dari daerah Sungai Ujong.

(Sumber: Cheah Boon Kheng, 2001. *Early Modern History (1800-1940)*. Singapura: Editions Didier Millet)

Dato' Kelana Syed Abdul Rahman, pemerintah Sungai Ujong.

(Sumber: Arkib Negara Malaysia)

Perbalahan pembesar di daerah Sungai Ujong dan persaingan untuk menguasai Sungai Linggi menjejaskan kegiatan perdagangan di Negeri-negeri Selat. Manipulasi British dalam konflik ini berjaya meletakkan daerah Sungai Ujong yang kaya dengan bijih timah di bawah kekuasaan British.

2. Desakan dan Paksaan kepada Raja-raja Melayu Menerima Perlindungan British

British turut menggunakan strategi mengugut dan mendesak pemerintah tempatan untuk menerima perlindungan British.

Desakan British di Selangor

Anda telah mempelajari tindakan campur tangan British sewaktu berlaku kekacauan di Selangor. Walaupun British memberikan bantuan ketenteraan untuk menamatkan kekacauan di Selangor, namun British tidak berjaya memujuk Sultan Abdul Samad menerima perlindungan British. British terus mencari alasan untuk meletakkan Selangor di bawah pengaruhnya bagi menguasai kekayaan bijih timah di Selangor.

Gambaran pelukis menunjukkan kapal perang British membedil kubu Raja Mahadi di Kuala Selangor.

[Sumber: Cheah Boon Kheng, 2001. *Early Modern History (1800-1940)*. Singapura: Editions Didier Millet]

British mendapat alasan untuk mendesak Sultan Selangor menerima perlindungan British apabila berlaku peristiwa yang mengugut aktiviti perdagangan British di perairan Selangor.

Rompakan Kapal Dagang British

Pada tahun 1873, kapal dagang British dalam pelayaran dari Pulau Pinang ke Melaka dirompak berdekatan perairan Kuala Langat.

Ilustrasi kapal dagang British dirompak di perairan Kuala Langat.

Serangan Rumah Api

Pada tahun 1874, berlaku serangan terhadap rumah api di Tanjung Rachado.

Rumah api di Tanjung Rachado yang kini dikenali sebagai Tanjung Tuan, Negeri Sembilan.

Peristiwa tersebut digunakan oleh British untuk mendesak Sultan Selangor menerima perlindungan British dengan alasan Sultan gagal mengawal dan mewujudkan keselamatan perairan Selangor untuk kegiatan perdagangan.

Desakan dan Paksaan British di Pahang

British tidak mempunyai ruang melakukan manipulasi dan memaksa Sultan Pahang menerima perlindungan British. Hal ini demikian kerana di Pahang tidak berlaku kekacauan dalam kalangan kumpulan pelombong Cina yang boleh dijadikan alasan oleh British untuk campur tangan. Tambahan pula, Sultan Ahmad amat berhati-hati dalam rundingan dengan pihak British yang berusaha memujuk baginda menerima perlindungan British. Pada tahun 1887, British mendapatkan bantuan Sultan Abu Bakar dari Johor untuk memujuk Sultan Pahang menerima seorang wakil British di Pahang.

Sultan Ahmad bersama-sama pengikutnya di hadapan istana diraja, Pekan Pahang pada tahun 1885.
(Sumber: Arkib Negara Malaysia)

Pada tahun 1888, British memperoleh peluang untuk mendesak dan memaksa Sultan Pahang menerima perlindungan British apabila berlaku kematian seorang lelaki berbangsa Cina bernama Goh Hui yang ditikam di pekarangan istana. British mendakwa Goh Hui ialah rakyat British dan Sultan diminta bertanggungjawab atas kematian rakyat tersebut. Sultan Pahang dipaksa menerima perlindungan British dengan alasan Sultan tidak mampu mewujudkan keadilan dan ketenteraman awam.

Glosari

Wakil British: mempunyai kuasa seperti seorang pegawai konsul iaitu mengurus dan melindungi rakyat British di negeri lain.

Cerna Minda

Mengapakah British sukar mencari peluang memanipulasi sultan di Pahang?

KPS

Bandingkan cara peluasan kuasa British di Perak dengan di Pahang.

3. Strategi Menandatangani Perjanjian dengan Pemerintah Tempatan

Bagi mengukuhkan kuasa, British mengadakan perjanjian dengan pemerintah tempatan untuk mengikat persetujuan menerima pengaruh British dalam pentadbiran negeri-negeri Melayu. Perjanjian pertama British dengan negeri Melayu ialah perjanjian dengan pembesar Perak di Pulau Pangkor yang dikenali sebagai Perjanjian Pangkor 1874.

Perjanjian Pangkor 1874 mengukuhkan kuasa British di Perak

Andrew Clarke, iaitu Gabenor Negeri-negeri Selat bertindak memanggil ketua kumpulan Ghee Hin dan Hai San untuk menamatkan perselisihan faham antara mereka. Pembesar-pembesar Melayu yang bertelagah dipanggil untuk berunding di Pulau Pangkor bagi menamatkan perselisihan di Perak. Antara pembesar Melayu yang hadir termasuklah Raja Abdullah, Ngah Ibrahim dan Dato' Sagor. Sultan Ismail dan Raja Yusuf tidak menyertai rundingan tersebut.

Pulau Pangkor menjadi lokasi perjanjian antara British dengan Perak.

Antara Syarat Perjanjian Pangkor:

1. Raja Abdullah diiktiraf sebagai Sultan Perak.
2. Raja Ismail dibenarkan memakai gelaran Sultan Muda dan diberikan sebuah jajahan kecil untuk ditadbir.
3. Sultan menerima seorang Residen British. Nasihatnya mesti diminta dan dipatuhi dalam semua urusan pentadbiran kecuali berkaitan agama Islam dan adat Melayu.
4. Ngah Ibrahim diakui sebagai Orang Kaya Menteri Larut dan menerima seorang Penolong Residen.
5. British berkuasa penuh ke atas pungutan cukai di Perak.

Sebahagian daripada dokumen Perjanjian Pangkor 1874.
(Sumber: Arkib Negara Malaysia)

Tahukah Anda?

Perjanjian Pangkor 1874 ditandatangani di atas kapal perang British, iaitu HMS Pluto.

KPS

Jelaskan kepentingan Perjanjian Pangkor dalam perkembangan sejarah negara kita.

Diorama menandatangani Perjanjian Pangkor 1874 antara Gabenor Negeri-negeri Selat dengan pembesar-pembesar Melayu Perak.

(Sumber: Terowong Sejarah Pasir Salak, Kompleks Sejarah Pasir Salak)

Perjanjian Pangkor menandakan kejayaan penguasaan British secara langsung dalam hal ehwal pentadbiran dan ekonomi di Perak. Perjanjian tersebut menjadi titik peralihan kepada British bagi perjanjian seterusnya dengan pemerintah negeri Melayu yang lain.

Perjanjian British-Sungai Ujong 1874

Antara syarat perjanjian:

- Dato' Kelana diiktiraf sebagai pemerintah Sungai Ujong.
- British mempunyai kuasa penuh memungut cukai di Sungai Linggi.

Perjanjian British-Pahang 1887

Antara syarat perjanjian:

- British menempatkan seorang wakil yang mempunyai kuasa seperti pegawai konsul di Pahang.
- British bertanggungjawab menjaga keamanan Pahang.
- Pahang tidak membenarkan membuat perjanjian dengan kerajaan asing tanpa kebenaran British.

Perjanjian British-Selangor 1875

Antara syarat perjanjian:

- British membantu Sultan memerintah negeri.
- British menghantar J.G. Davidson menetap di Klang dan Frank Swettenham menetap di Langat untuk membantu pentadbiran Selangor.

Melalui perjanjian dengan pemerintah tempatan, British berjaya mengikat persetujuan pemerintah tempatan untuk menerima nasihat British dalam hal ehwal pentadbiran dan ekonomi di negeri Melayu.

Hugh Clifford dilantik sebagai wakil British di Pahang selepas perjanjian tahun 1874.

KPS

Bina garis masa yang menunjukkan kronologi peluasan kuasa British di negeri-negeri Melayu melalui perjanjian.

Aktiviti Kajian Kes

Perjanjian British-Negeri Sembilan 1895

Dokumen di bawah merupakan perjanjian antara British dengan pemerintah Negeri Sembilan pada tahun 1895. Perjanjian ini lebih memihak kepada British berbanding dengan manfaat diperoleh negeri Melayu. Buktikan.

Perjanjian antara Gabenor Negeri-negeri Selat yang Bertindak Bagi Pihak Kerajaan Duli Yang Maha Mulia Baginda Queen dan Undang Luak-Luak yang Selepas Ini Dinamakan Negeri Sembilan, 1895

Bagi mengesahkan pelbagai perjanjian terdahulu yang bertulis dan yang tidak bertulis, maka Yam Tuan Besar Sri Menanti bersama dengan Undang Johol, Sungai Ujong, Jelebu, Rembau dan Tampin dengan ini secara berasingan meletakkan diri mereka dan Luak mereka di bawah naungan Kerajaan British.

2. Undang Luak-luak yang tersebut di atas, dengan ini bersetuju membentuk sebuah negeri gabungan yang dikenali sebagai Negeri Sembilan, dan mereka berhasrat memperoleh bantuan seorang Residen British dalam mentadbir kerajaan gabungan tersebut dan mereka mengaku janji mematuhi nasihatnya dalam semua perkara pentadbiran selain yang menyentuh agama Islam.

Petikan sebahagian kandungan Perjanjian Negeri Sembilan 1895.

(Sumber: *Perjanjian & Dokumen Lama Malaysia 1791-1965*, 2010. Kuala Lumpur: Institut Terjemahan Negara Malaysia Berhad)

Sistem Residen

Melalui pelbagai strategi peluasan kuasa, British dapat melaksanakan Sistem Residen di Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang. British menempatkan Residen melalui perjanjian yang dibuat dengan pemerintahan tempatan dan Raja-raja Melayu.

Apakah peranan Residen British?

- Menasihati Raja-raja Melayu dalam semua hal ehwal pentadbiran kecuali berkaitan agama Islam dan adat Melayu.
- Semua nasihat hendaklah diikuti dan dipatuhi.

J.W.W. Birch,
Residen British
pertama di Perak
(1874-1875).

Sultan
Abdullah

Sultan Ahmad

J.P. Rodger,
Residen British
pertama di Pahang
(1888-1896).

Sultan Abdul Samad

Tuanku
Muhammad,
Yamtuan
Besar

J.G. Davidson, Residen
pertama di Selangor
(1874-1875).

Martin Lister,
Residen pertama
di Negeri Sembilan
(1895-1897).

Raja-raja Melayu dan penerimaan Residen British Pertama di negeri-negeri Melayu.

Kejayaan menempatkan Residen membolehkan British melaksanakan Sistem Residen di Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang.

KPS

Mengapakah Residen British tidak menasihati Raja-raja Melayu dalam perkara berkaitan agama Islam dan adat Melayu?

Pelaksanaan Sistem Residen

Sistem Residen merupakan sistem pemerintahan British secara tidak langsung di Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang.

Ciri-ciri

- Kedudukan sultan dan pembesar negeri dikekalkan.
- Nasihat British mesti diterima dan Sultan tidak lagi boleh membuat undang-undang seperti sebelumnya.
- Sultan dan pembesar kehilangan kuasa dalam pentadbiran dan pungutan cukai.
- Residen mengambil alih pentadbiran pada peringkat pembesar-pembesar dan negeri. Peranan pembesar-pembesar ini digantikan oleh pegawai-pegawai British.
- Jabatan-jabatan dan sistem bercorak Barat digunakan bagi menggantikan sistem pentadbiran tradisional.

Ilustrasi penguasaan Residen British dalam Majlis Mesyuarat Negeri.

Kamu perlu membayar cukai tanah pertanian sebanyak 50 sen seekar.

Jabatan Cukai

Di bawah Ordinan Mencegah Jenayah 1880, kamu dijatuhkan hukuman penjara empat bulan kerana memiliki barang curi.

Jabatan Kehakiman

Kamu ditahan kerana meneroka tanah tanpa kebenaran tuan Residen.

Jabatan Polis

Pastikan tiang tegak.

Baik, tuan.

Buat kerja betul-betul.

Jabatan Tanah dan Ukur

(Sumber: Nordin Husin dan Shakimah Che Hasbullah, "Pentadbiran Kolonial Inggeris di Negeri-negeri Selat dan Usaha Membanteras Jenayah". *Geografia Online Malaysian Journal of Society and Space* 7 (5), Special Issue: Social and Spatial Challenges of Malaysia Development, 2011)

KPS

Pelaksanaan Sistem Residen di Perak, Selangor dan Negeri Sembilan memberikan kesan kepada masyarakat tempatan. Bahaskan kesan baik dan buruk pelaksanaan sistem tersebut.

Mengapakah British berusaha bersungguh-sungguh untuk mendapatkan kuasa memungut cukai?

3.3 Pembentukan Negeri-negeri Melayu Bersekutu

Pengenalan

Selepas pelaksanaan Sistem Residen, British mengukuhkan kuasa di Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang dengan membentuk Negeri-negeri Melayu Bersekutu (NNMB) melalui Perjanjian Persekutuan 1895.

Ciri-ciri Negeri-negeri Melayu Bersekutu

- Gabungan Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang yang membentuk sebuah persekutuan.
- Residen Jeneral sebagai ketua pentadbiran kerajaan persekutuan.
- Raja-raja Melayu menerima nasihat Residen Jeneral dalam semua perkara kecuali yang berkaitan agama Islam dan adat Melayu.
- Kuala Lumpur menjadi pusat pentadbiran Negeri-negeri Melayu Bersekutu.
- Negeri-negeri Melayu Bersekutu juga dikenali sebagai Persekutuan 1896.

Glosari

Persekutuan: gabungan beberapa buah negeri di bawah satu unit pentadbiran yang mengandungi kerajaan pusat dan kerajaan negeri.

Jata Negeri-negeri Melayu Bersekutu

Bendera Negeri-negeri Melayu Bersekutu
(Sumber: Arkib Negara Malaysia)

Cerna Minda

Warna bendera NNMB mewakili empat anggota NNMB. Kaitkan warna bendera dengan negeri tersebut.

Bandingkan jata NNMB dengan jata negara Malaysia pada masa ini.

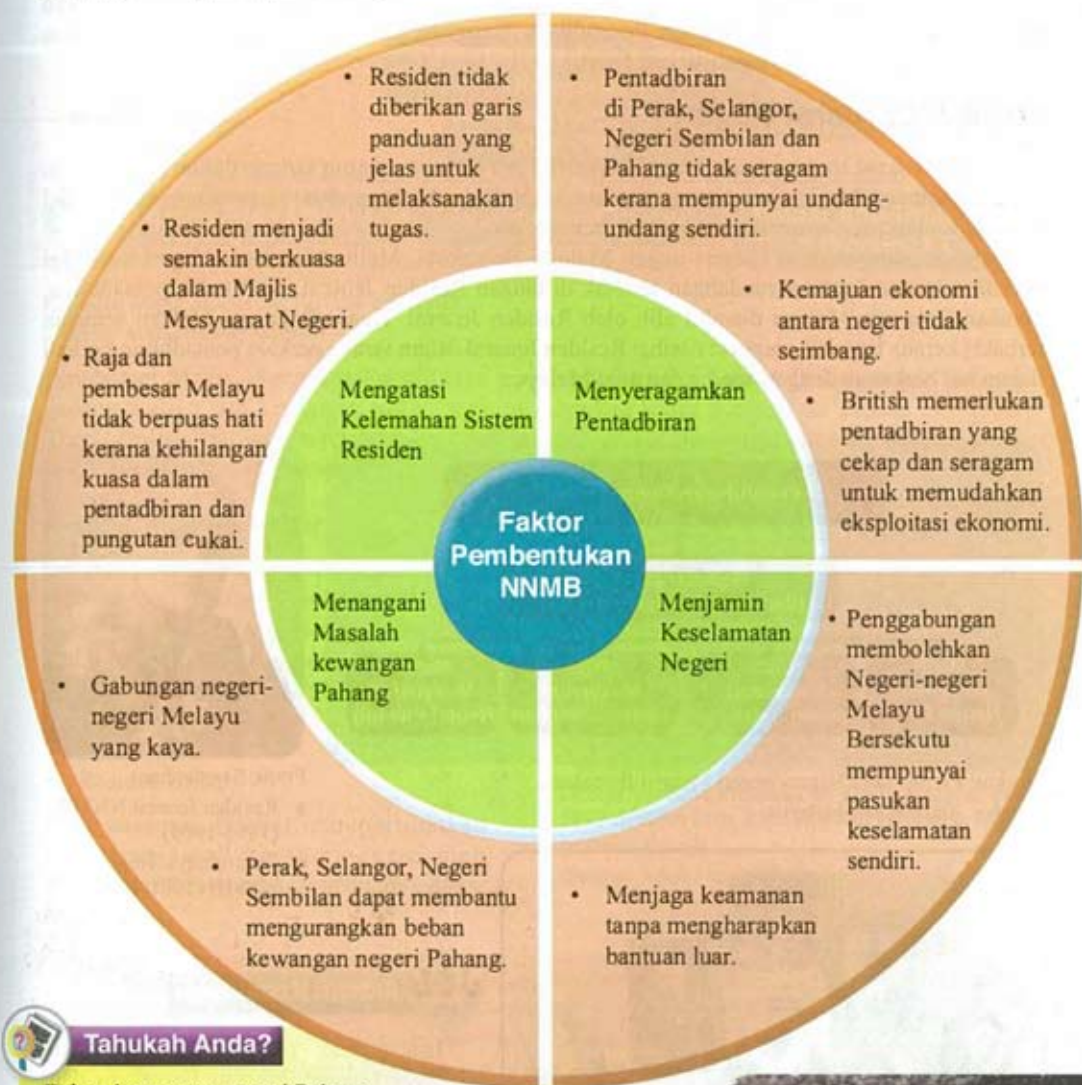

Bangunan Sultan Abdul Samad yang dibina dari tahun 1894 hingga tahun 1897 sebagai pejabat kerajaan Negeri-negeri Melayu Bersekutu.

(Sumber: Cheah Jin Seng, 2015. *Malaya 500 Early Postcards*, Singapura: Editions Didier Millet)

Faktor Pembentukan Negeri-negeri Melayu Bersekutu

Negeri-negeri Melayu Bersekutu dibentuk untuk memenuhi kepentingan British bagi mengatasi kelemahan Sistem Residen, menyeragamkan pentadbiran, menjamin keselamatan dan menangani masalah kewangan negeri Pahang.

Tahukah Anda?

Beban kewangan negeri Pahang.

Tahun	Hasil	Belanja
1894	100 220.43	207 514.27
1895	106 743.80	231 913.90

(Sumber: Aruna Gopinath, 1993. *Sejarah Politik Pahang 1880-1935*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka)

Pasukan Keselamatan Negeri Melayu (Malay States Guides)

(Sumber: Arkib Negara Malaysia)

3.4 Pentadbiran Negeri-negeri Melayu Bersekutu

Pengenalan

Negeri-negeri Melayu Bersekutu (NNMB) diketuai oleh Residen Jeneral. Beliau bertanggungjawab kepada Majlis Mesyuarat Negeri dan Pesuruhjaya Tinggi Negeri-negeri Melayu Bersekutu yang juga merupakan Gabenor Negeri-negeri Selat.

Majlis Mesyuarat Negeri

Majlis Mesyuarat Negeri ditubuhkan selepas British berjaya campur tangan dalam pentadbiran negeri Melayu. Majlis ini dipengerusikan oleh Raja Melayu dan berperanan menggubal undang-undang serta membantu pentadbiran negeri.

Selepas pembentukan Negeri-negeri Melayu Bersekutu, Majlis Mesyuarat Negeri tidak lagi berkuasa kerana kuasa perundangan terletak di tangan Residen Jeneral. Dari sudut pentadbiran, peranan Raja-raja Melayu diambil alih oleh Residen Jeneral. Kuasa Raja-raja Melayu semakin terhakis kerana terpaksa menurut nasihat Residen Jeneral dalam semua perkara pentadbiran kecuali dalam hal berkaitan dengan agama dan adat Melayu.

Struktur Pentadbiran Negeri-negeri Melayu Bersekutu.

(Sumber: Arkib Negara Malaysia)

Frank Swettenham

- Residen Jeneral NNMB (1896-1900).
- Pesuruhjaya Tinggi NNMB (1901-1903).

Ahli Majlis Mesyuarat Negeri Perak pada tahun 1907.

(Sumber: Arkib Negara Malaysia)

Aktiviti Kedai Kopi

Bincangkan perbezaan pentadbiran Negeri-negeri Melayu Bersekutu dan pentadbiran persekutuan pada masa ini serta kepentingannya.

Majlis Mesyuarat Persekutuan

Pada tahun 1909, British menandatangani perjanjian dengan Raja-raja Melayu yang menubuhkan Majlis Mesyuarat Persekutuan. Majlis ini berkuasa meluluskan undang-undang di Negeri-negeri Melayu Bersekutu.

Persetiaan
Persekutuan
1885

Pesuruhjaya Tinggi British
(Pengerusi)

Residen Jeneral

Empat orang Raja Melayu

Empat orang Residen

Empat Ahli Tidak Rasmi
(3 Eropah, 1 Cina)

Keahlian Majlis Mesyuarat Persekutuan 1909.

(Sumber: Arkib Negara Malaysia)

Penubuhan Majlis Mesyuarat Persekutuan memberikan ruang kepada British untuk mengawal undang-undang dan kewangan negeri serta memberikan kuasa pentadbiran kepada Pesuruhjaya Tinggi British. Hal ini menjejaskan kewibawaan Raja-raja Melayu yang hanya diletakkan sebagai ahli biasa dalam majlis tersebut.

Pembentukan Durbar

British membentuk Durbar untuk mendapatkan sokongan Raja-raja Melayu terhadap Negeri-negeri Melayu Bersekutu. Ahli Durbar terdiri daripada:

- Pesuruhjaya Tinggi British
- Raja-raja Melayu
- Residen Jeneral
- Residen British

Pada asasnya, Durbar memperlihatkan tanggungjawab bersama-sama oleh Raja-raja Melayu sebagai pelindung orang Melayu.

Durbar pertama diadakan di Kuala Kangsar pada tahun 1897 dihadiri oleh Raja-raja dan pembesar Melayu serta pegawai British.

(Sumber: Arkib Negara Malaysia)

Peluasan kuasa British di negeri-negeri Melayu membawa pembaharuan terhadap sistem pemerintahan negeri Melayu. Dalam usaha menguasai pentadbiran Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang, British memperkenalkan Sistem Residen. Seterusnya British meletakkan negeri Melayu tersebut di bawah naungan British melalui pembentukan Negeri-negeri Melayu Bersekutu. Kedaulatan negeri masih dipegang oleh Raja-raja Melayu. Raja terikat dengan perjanjian menerima nasihat British yang menghakis kewibawaan Raja-raja Melayu. Namun begitu, kewibawaan Raja-raja Melayu terus dipertahankan melalui penubuhan Majlis Raja-Raja yang ada hingga hari ini.

Imbas Kembali

Pentadbiran Negeri-negeri Melayu Bersekutu

Pada akhir bab ini, saya telah mempelajari:

Kekayaan Hasil Bumi di Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang

- Kekayaan Bijih Timah
- Kekayaan Hasil Emas

Peluasan Kuasa British di Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang

- Strategi British Meluaskan Kuasa di Negeri-negeri Melayu
- Sistem Residen

Pembentukan Negeri-negeri Melayu Bersekutu

- Ciri-ciri Negeri-negeri Melayu Bersekutu
- Faktor Pembentukan Negeri-negeri Melayu Bersekutu

Pentadbiran Negeri-negeri Melayu Bersekutu

- Majlis Mesyuarat Negeri
- Majlis Mesyuarat Persekutuan

Bab ini telah memerihalkan usaha peluasan kuasa British di negeri Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang. Kekayaan hasil bumi di negeri-negeri ini menarik minat penguasaan British. Bermula dengan tindakan meluaskan kuasa di negeri-negeri ini melalui pelbagai strategi licik, British kemudiannya telah berusaha menyatukan negeri tersebut di bawah satu pusat pentadbiran yang dikenali sebagai Negeri-negeri Melayu Bersekutu. Bab seterusnya pula akan memerihalkan tindakan British untuk menguasai seluruh negeri Melayu.

Aktiviti 1: Fikir-Pasangan-Kongsi (Think-Pair-Share)**Arahan:**

- (i) Murid dikehendaki memikirkan tajuk/soalan yang diberi secara individu.
- (ii) Murid kemudiannya berbincang dengan rakan/pasangan.
- (iii) Murid kemudiannya berkongsi maklumat/hasil perbincangan dengan pasangan lain/kumpulan/kelas.

Tajuk: Peluasan kuasa British di negeri-negeri Melayu.

Negeri Melayu	Keistimewaan	Isu/Masalah	Strategi digunakan	Halangan/Cabaran
Perak				
Selangor				
Negeri Sembilan				
Pahang				

Berdasarkan tajuk di atas lakukan aktiviti yang berikut:

1. Aktiviti individu: Catatkan maklumat berkaitan tajuk di atas berdasarkan aspek yang berikut:
 - (a) **Keistimewaan negeri Melayu:** Jelaskan keistimewaan negeri Melayu tersebut yang menarik minat kuasa British.
 - (b) **Isu atau permasalahan di negeri Melayu:** Jelaskan isu atau masalah yang wujud di negeri Melayu tersebut.
 - (c) **Strategi yang boleh digunakan:** Kenal pasti strategi yang digunakan oleh British untuk meluaskan kuasa di negeri Melayu berkenaan.
 - (d) **Keberkesanan strategi:** Buat penilaian, sejauh manakah British berjaya meluaskan pengaruh melalui keberkesanan strategi yang digunakan?
 - (e) **KBAT:** Sebagai pemimpin masa hadapan, cadangkan langkah yang boleh diambil bagi mengelakkan campur tangan dan peluasan pengaruh asing di negara kita.
2. Aktiviti berpasangan: Secara berpasangan, kongsi maklumat yang diperoleh dan buat penambahbaikan serta pameran di sudut maklumat hasil perbincangan keseluruhan.
3. Aktiviti berkumpulan: Bentuk kumpulan kecil dengan rakan pasangan lain, kongsi maklumat yang diperoleh.

Aktiviti 2: Drama (*Dramatisation*)

Arahan:

Secara berkumpulan, murid membuat perbincangan tentang satu peristiwa sejarah. Kemudian, murid akan merancang dan membuat latihan persembahan drama untuk mempersembahkan kembali peristiwa sejarah tersebut.

Ilustrasi yang berikut menunjukkan diorama Perjanjian Pangkor 1874.

Diorama menandatangani Perjanjian Pangkor 1874 antara Gabenor Negeri-negeri Selat dengan pembesar-pembesar Melayu Perak.

(Sumber: Terowong Sejarah Pasir Salak, Kompleks Sejarah Pasir Salak)

Secara berkumpulan, bincang dan lakukan aktiviti yang berikut:

1. Berdasarkan pelbagai sumber, dapatkan maklumat berkaitan Perjanjian Pangkor yang berikut:
 - (a) Tarikh dan tempat perjanjian ditandatangani.
 - (b) Senarai pihak yang terlibat dalam menandatangani perjanjian.
 - (c) Perkara yang dibincangkan dalam perjanjian.
 - (d) Syarat-syarat perjanjian yang ditandatangani.
2. Berdasarkan maklumat diperoleh, bina skrip dan persembahkan dalam bentuk drama berkaitan peristiwa menandatangani Perjanjian Pangkor.
3. Rekodkan atau rakam drama tersebut untuk tujuan dokumentasi.

Pemahaman dan Pemikiran Kritis

1. Maklumat yang berikut menerangkan kekacauan di Perak pada abad ke-19.

- Perebutan takhta dalam kalangan kerabat diraja.
- Pergaduhan antara pelombong Cina.

Bagaimanakah kekacauan tersebut diselesaikan?

- A. Perjanjian Pangkor ditandatangani.
 B. Pembahagian kawasan pengaruh dibuat.
 C. Sistem pewarisan takhta diperkenalkan.
 D. Majistret dan pemungut hasil ditempatkan.
2. Apakah kesan daripada peristiwa berikut kepada negeri Selangor?

- Serangan ke atas kapal dagang berhampiran Kuala Langat.
- Serangan ke atas rumah api Tanjung Rachado.

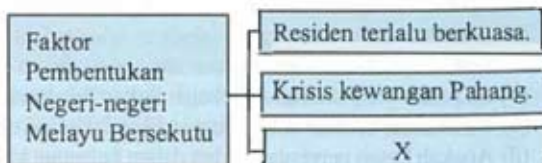
- A. Pembinaan kubu.
 B. Peperangan saudara.
 C. Penerimaan Residen.
 D. Pengambilan askar upahan.
3. Jadual yang berikut menunjukkan kekacauan di negeri-negeri Melayu yang memberikan peluang kepada British untuk campur tangan pada abad ke-19.

Negeri	Peristiwa
Perak	Perang Larut
Selangor	Perang Klang
Negeri Sembilan	Perbalahan Sungai Ujong

Apakah iktibar daripada peristiwa tersebut?

- A. Bersatu padu asas kestabilan negara.
 B. Berbangga dengan kekayaan negara.
 C. Berdikari untuk memperjuangkan hak.
 D. Bertoleransi dalam kalangan masyarakat.
4. Rajah berikut menunjukkan faktor-faktor pembentukan Negeri-negeri Melayu Bersekutu pada tahun 1896. Apakah X?

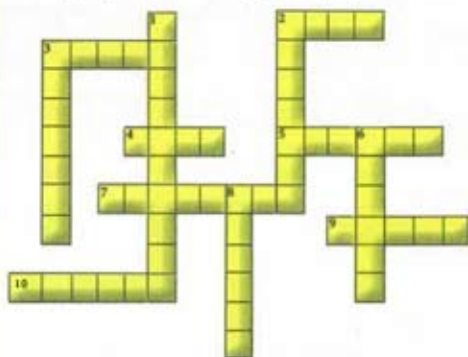
- A. Pergaduhan pelombong Cina.
 B. Desakan pedagang Eropah.
 C. Pentadbiran tidak seragam.
 D. Perebutan takhta kerajaan.

Pemahaman dan Pemikiran Kritis

5. Lengkapkan teka silang kata yang berikut:

Melintang

- Daerah yang kaya dengan emas di Pahang.
- Pusat pentadbiran Kesultanan Selangor yang diasaskan oleh Sultan Abdul Samad.
- Bandar yang berkembang akibat perlombongan bijih timah di Lembah Kinta.
- Persidangan Raja-raja Melayu.
- Kaedah melombong tradisional.
- Daerah Selangor yang kaya dengan bijih timah diserahkan kepada Sungai Ujong.
- Sungai yang menjadi laluan utama perdagangan bijih timah di daerah Sungai Ujong ialah Sungai ...

Ke bawah

- Strategi British untuk menguasai Perak, Selangor dan Sungai Ujong.
 - Pegawai British yang ditempatkan di Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang.
 - Penubuhan Negeri-negeri Melayu Bersekutu menyebabkan berlaku pemusatan kuasa di tangan Residen ...
 - Daerah perlombongan bijih timah di Perak pada abad ke-17.
 - Negeri Melayu yang menghadapi krisis kewangan.
6. Jadual berikut menerangkan kedudukan kerabat diraja dalam sistem pewarisan takhta Kesultanan Perak pada abad ke-19.

Tahun	Raja Di Hilir	Raja Bendahara	Raja Muda	Sultan
1851	Raja Yusuf	Raja Ali	Raja Jaafar	Sultan Muhammad Shah
1857	Raja Abdullah	Raja Ismail	Raja Ali	Sultan Jaafar
1865		Raja Ismail	Raja Abdullah	Sultan Ali
1871			Raja Abdullah	Sultan Ismail

Petunjuk

- ↘ Memegang jawatan mengikut giliran
- ↓ Mengekalkan jawatan
- ↪ Melangkaui jawatan

Kaji jadual di atas dan jawab soalan yang berikut:

- Siapakah yang sepatutnya ditabalkan sebagai Sultan Perak selepas Sultan Ali berdasarkan kedudukan dalam sistem pewarisan takhta di atas?
- Siapakah yang ditabalkan sebagai Sultan Perak selepas kemangkatan Sultan Ali pada tahun 1871?
- Senaraikan kerabat diraja yang terlibat dalam perebutan takhta Kesultanan Perak.
- Apakah kesan perebutan takhta dalam kalangan kerabat diraja tersebut terhadap negeri Perak?
- Jelaskan keistimewaan sistem pewarisan takhta Kesultanan Perak sekiranya sistem tersebut dipatuhi.

Cakna dan Cerminan Sejarah

Nilai, Patriotisme dan Iktibar

- Khazanah kekayaan sumber alam merupakan anugerah Tuhan yang tiada nilai tandingannya.
- Kita hendaklah menghargai dan mempertahankan sumber kekayaan negara kita daripada dieksploitasi pihak tidak bertanggungjawab.
- Pencerobohan terhadap kekayaan sumber alam negara menyebabkan kita kehilangan sumber alam untuk manfaat kepada penduduk tempatan.

Diri dan Keluarga

Kita perlu bijak mengurus sumber kewangan diri demi mendepani cabaran hidup pada masa hadapan.

Negara

Setiap warganegara bertanggungjawab memelihara dengan baik sumber alam yang kita miliki.

Negara kita kaya dengan sumber hasil bumi seperti petroleum. Sumber ini perlu diurus dan digunakan dengan bijak demi kelangsungan negara pada masa hadapan. Gambar menunjukkan pelantar minyak di perairan Terengganu.

(Sumber: Pusat Media PETRONAS)